

Uvodnik
Editorial
Editoriale

Helena Bažec

Univerza na Primorskem, Slovenija
helena.bazec@fhs.upr.si

Pred seboj imate novo številko revije *Studia Universitatis Hereditati (SUH)*, ki letos obeležuje 11. obletnico obstoja. V prvi dekadi izhajanja je revija uspela najti svoj prostor na širšem področju dediščine, se tematsko usidrati v znanstvenem okolju svojega spektra raziskovanja, rasti in se bogatiti. Kot gostujoča urednica sem v tej vlogi pri reviji SUH že tretjič, prispevki tokratne številke pa se posvečajo dediščini na področju jezikoslovnih in literarnih ved, s posebnim poudarkom na jezikovnem in kulturnem stiku, primerjavi jezikovnih struktur in vzorcev govorcev pri rabi jezikov ter narečij in teoretskem jezikoslovju na primerih jezikovnih fenomenov gramatikalizacije, analogij in jezikovnih zvez.

Prvi prispevek z naslovom »Gora napak: binominalne konstrukcije z metaforičnimi klasifikatorji v italijanščini, poljščini in ruščini« sta napisali Valentina Benigni in Agnieszka Latos. Njun članek prispeva k poznavanju in razumevanju rabe ter razvoja binominalnih jezikovnih struktur, ki jih sestavlja metaforični klasifikator, v italijanščini, ruščini in poljščini. Avtorici ugotavljata, da ima enaka struktura v različnih jezikih drugačne semantične, funkcionalne in strukturne značilnosti, ki so, ne glede na genealoški izvor jezika, kulturno specifične. S kontrastivnim korpusnim pristopom na primeru metafore z besedo ‚gora‘ avtorici dokazeta, da se jeziki med seboj razlikujejo ne samo po metaforičnih pomenih in rabi, pač pa tudi po stopnji grama-

9
tikalizacije, ki je v italijanščini dosegla bistveno višjo raven kot v ostalih dveh jezikih.

Naslednji prispevek je prispevala Tatiana Ostakhova in nosi naslov »Pragmatika pluskvamperfekta v sodobni ruščini in ukrajinščini: konvergence in divergence«. Članek se ukvarja z rabo sestavljenega preteklega časa v dveh sorodnih jezikih, ruščini in ukrajinščini, pri čemer ugotavlja, da so nekatere rabe enake, vendar pa so se v posameznem jeziku razvile tudi nove modalne in časovne rabe, ki med seboj niso povezane. Na podlagi korpusov literarnih besedil je avtorica pridobila dovolj veliko bazo primerov, s katerimi dokaže, da na nove rabe obstoječih jezikovnih struktur vplivajo tudi vidske in pomenške značilnosti glagolov ter jezikovni kontekst. Poleg značilnosti rabe omenjenih glagolskih paradigem avtorica poda tudi opažanja, ki so izjemno zanimiva za prevajalsko stroko.

Naslednji prispevek je vezan na literarno temo sodobne italijanske književnosti in njene jezikovne ter literarne dediščine. Avtorica Mojca Cerkvenc v članku z naslovom »Kronika, upodobljena v literarni fikciji in filmu: Un cavaliere bianco Marca Mancassole« pripravi pregled najnovejših trendov v italijanski književnosti ravno na primeru Marca Mancassole in ene izmed njegovih kratkih zgodb, ki se ukvarja s klasično – pa vendar še zelo aktualno – temo italijanske družbe, to je mafija. Po uvodnem delu, kjer so predstavljeni narativni prijemi in inovativen način prikaza dogodkov, je prispevek osredinjen na analizo izbranih predstavljenih elementov v pri-

merjavi s filmsko priredbo te zgodbe, pri čemer sta v ospredju fantazijski element in romantični odnos med najstnikoma.

Prispevek Mateja Šeklija z naslovom »Srednjeevropska jezikovna zveza: teoretično-metodološki premisleki« prinaša nove vpoglede v temo arealne jezikovne tipologije in jezikovnih zvez. Avtor kritično ovrednoti pojem srednjeevropska jezikovna zveza z vidika genealoških in tipoloških značilnosti jezikov, ki so vključeni v to zvezo, in na tak način prispeva k dosedanjim raziskavam na tem področju z novimi teoretično-metodološkimi izhodišči. Z minucioznim opisom novih vidikov, kamor sodijo npr. geografske in kronološke omejitve te jezikovne zveze, smeri vplivanja in statusa jezikov, dodan diahroni vidik, vključitev skladske in oblikoslovne ravnine idr., avtor pod vprašaj postavi postulate, ki so bili do sedaj v znanstveni literaturi splošno sprejeti, in dokaže, da jih v luči novih vidikov lahko interpretiramo zgolj kot posledico naključja in ne jezikovnega stika.

Anja Zorman in Nives Zudič Antonič sta prispevali besedilo z naslovom »Poimenovanja poklicev in položajev v italijanščini v slovenskem Primorju kot izraz jezikovne ter kulturne dediščine«, ki se ukvarja z vplivom sodobne italijanščine in slovenščine ter kulture na poimenovanje poklicev in položajev. Tradicionalno moška poimenovanja v italijanskem jeziku se izkažejo kot občutljiva na družbeni in kulturni kontekst večjezičnega ter medkulturnega prostora slovenskega Primorja, saj na njihovo rabo vpliva kompleksen skup spremenljivk, kot so med drugimi geografsko poreklo govorcev in stiki z Italijo. Povezava individualnih značilnosti govorcev s sociolingvističnimi variacijami, ki vključujejo jezikovne zvrsti in govorne položaje, so osnova za izbiro oblike slovničnega spola.

Zadnji prispevek je prispevala Helena Bažec in nosi naslov »Kulturna dediščina narečij med dijaki na dvojezičnem območju«. Namen članka je ugotoviti, koliko je dvojna diglosija še prisotna na dvojezičnem območje slovenske Istre med dijaki gimnazijskega programa srednje šole s slovenskim učnim jezikom v Piranu. Čeprav je

uporaba narečnih elementov v vsakdanjem pogovoru popularna, na podlagi ankete avtorica ugotovi, da sta poznavanje in raba slovenskega istrskega narečja zelo omejena, še veliko bolj pa istrobeneščina, ki je materni jezik italijanske skupnosti na tem področju. Poleg tega so dijaki pri samooceni poznavanja narečja precenili svojo raven znanja, saj njihova mnenja o tem ovržejo rezultati kratkega testa, ki preverja dejansko poznavanje v praksi. Narečja kot nesnovna kulturna dediščina so pomemben identifikacijski element mladih v slovenski Istri, čeprav iz raziskave izhaja, da njihova raba postopoma upada in da je medgeneracijski prenos šibek.

Kulturno dediščino kot del lokalne, nacionalne in evropske identitete je treba ohranjati v času. Eden od načinov, da dosežemo ta cilj, je ustvarjanje čim obsežnejše baze dokumentiranih virov, ki omogoča vedno nove vpoglede v obstoječe podatke na osnovi ponovnega preučevanja in interpretacije z rabo znanstvenih metod. Upam, da bo pričujoča številka revije SUH prispevala k temu plemenitemu cilju in da bodo bralci v njej našli veliko podatkov ter tem, ki jih bodo v bodoče vključevali v svoje znanstveno delo.

Koper, junij 2023